

עיקר ובין תוספת נפרעים על ידי הגט, מובן מדוע אינם נפרעים,

כיון שהוא מוקי לה [מעמיד את המשנה] במקום שאין כותבין כתובה, ואמר הבעל "כתבתי לה כתובה, ואיני פורע עד שתחזירנה לי",

דאמרינן ליה — "אייתי ראייה שכתבת לה כתובה",

ואי לא מייתי ראייה, אמרינן ליה — "זיל פרעיה", ולכן כשהוציאה עליו גט בלא כתובה, ואמר — "פרעתיה על פי הגט", נאמן, ואינו פורע בשנית.

אלא לרב, מדוע כשהוציאה כתובה שאין עמה גט אינה גובה כלום, נחי דעיקר לא גביא, מחשש שמא גבתה אותו כבר על פי הגט, מכל מקום תוספת כתובה מיהא תיגבי? והרי ודאי שלא גבתה אותה על פי הגט, כיון שלדעת רב "גט גובה עיקר" בלבד?

ומשנינן: אמר רב יוסף, הכא במאי עסקינן, כשאין שם עדי גירושין. ולכן נאמן הבעל במה שאמר "פרעתי", במיגו דיכול למימר "לא גירשתיה",

יכול למימר — "גירשתיה, ונתתי לה טפ-ב כתובתה" (137).

ומשנתנו שאמרה — "גובה כתובתה", בין במקום שאין כותבים כתובה ואמר כתבתי, שאינו נאמן, ובין במקום שכותבים כתובה והביאה האשה ראייה שלא כתב לה.

ואף רב שהעמיד משנתנו במקום שאין כותבים כתובה, הדר ביה [חזר בו מדבריו], והעמיד את המשנה בטעמא אחרינא:

דאמר רב, בין במקום שכותבין כתובה, ובין במקום שאין כותבין כתובה — אם הוציאה גט בלא כתובה, גובה רק את עיקר כתובתה, דהיינו את המנה או המאתים.

ואם הוציאה כתובה בלא גט, גובה רק את התוספת כתובה, שהוסיף לה הבעל מרצונו. [ואף במקום שאין כותבים כתובה, היינו רק על עיקר הכתובה, אבל על התוספת לעולם כותב לה כתובה].

וכל הרוצה להשיב, יבא וישיב. כלומר — כעת אין לחוש לכלום, כיון שאינה גובה אלא בשטר שבידה.

ומקשינן לדברי רב, והלא תנן במשנתנו: "כתובה ואין עמה גט, היא אומרת אכד גיטי, והוא אומר אכד שוברי, וכן בעל חוב שהוציא שטר חוב, ואין עמו פרוזבול, הרי אלו לא יפרעו".

והוינן בה: בשלמא לשמואל שאמר בין

מאוחר יותר. על פי הריטב"א.

137. הקשו התוספות — הרי אם יטען "לא גירשתיה" יתחייב בשאר כסות ועונה, ככל בעל. ואם כן, אין כאן מיגו, כיון שאינו רוצה לטעון "לא גירשתיה" כדי שלא יתחייב בשאר וכסות? ותרצו התוספות — גם אם יטען "לא

שלא כתב לה בשעת נישואין, ניחוש שמא כתב לה אחר כך?

ויש לומר — שאם לא כתב לה בשעת נישואין לא מסתבר שיכתוב לה אחר כך. ואמנם — רב, שחולק על דברי שמואל, וסובר שאפילו אם הביאה ראייה שלא כתב לה לא תגבה כתובתה, סבר שחוששין שמא כתב לה

ומקשינן: היאך אפשר להעמיד את המשנה כשאינן שם עידי גירושין, הא מדקתני בסיפא דמתניתין — "רבי שמעון בן גמליאל אומר: מן הסכנה ואילך, אשה גובה כתובתה שלא בנט ובעל חוב שלא בפרוזבול",

ודין זה על כרחך בדאיכא עדי גירושין עסקינן, דאי ליכא עדי גירושין, במאי גביא?! הלא אין לה גט, ולא עדים, ומניין לנו שנתגרשה? אלא ודאי מדובר כשיש עידי גירושין, וא"כ אף ברישא מדובר כשיש עידי גירושין.

ומשנינן: אלא כולה מתניתין רבי שמעון בן גמליאל היא, וחסורי מיחסרא ודכי קתני — "הרי אלו לא יפרעו, במה דברים אמורים כשאין שם עדי גירושין, אבל יש שם עדי גירושין, גביא תוספת. ואילו את העיקר — אי מפקא גיטא, גביא. ואי לא מפקא גיטא, לא גביא. ומן הסכנה ואילך אף על גב דלא מפקא גיטא, גביא. משום שרבי שמעון בן גמליאל אומר: מסכנה ואילך, אשה גובה כתובתה שלא בנט ובעל חוב שלא בפרוזבול". ואם כן רישא דמתניתין עוסקת כשאין עידי גירושין, ולא קשיא על דברי רב.

אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב: לדידך דאמרת, שאם הוציאה גט בלא כתובה, גובה רק את העיקר, אלמנה מן הנשואין במאי גביא את העיקר, הלא אין בידיה גט (138)?

אמר להם רב: תגבה בעדי מיתה.

ומקשינן, וליחוש דלמא גירשה, ומפקא לגיטא וגביא ביה את העיקר מחיים, ואחר מותו תאמר ליורשים — "לא גרשני אביכם מעולם, והבו לי עיקר כתובתי בעידי מיתה, כדין אלמנה"?

ומשנינן: אכן אין אלמנה גובה עיקר כתובתה אלא כשהכירו בה שהיתה יושבת תחת בעלה, ואז לא חוששים שמא גרשה.

ומקשינן: ודלמא סמוך למיתה גירשה, ולזה אין ראייה ממה שיסבה תחתיו כל חייו?

ומשנינן: התם איהו הוא דאפסיד אנפשיה, שהיה לו להעמיד עדים על הגירושין.

ומקשינן: אכתי אלמנה מן האירוסין במאי גביא? והלא לא יסבה תחתיו מעולם?

ומשנינן: בעדי מיתה

ומקשינן: וליחוש דלמא גירשה, ומפקא גיטא וגביא מחיים, ואחר מיתה טוענת שלא גרשה מעולם ותובעת שוב את כתובתה כדין אלמנה?

ומשנינן: אלא ודאי, במקום דלא אפשר כגון המגרש את ארוסתו ופורע לה את כתובתה, כתבינן שובר על הפרעון, שלא תבא לגבות את הכתובה אחר מותו בשנית.

וראייה לכך: דאי לא תימא חכי, בעדי מיתה

וכסות. כיון שלדבריה אינו בעלה.

138. העירו התוספות — שקושיא זו שייכת גם

גירשתין" לא יתחייב בשאר וכסות. כיון שהיא טוענת שנתגרשה ממנו, אלא שלא פרע לה את כתובתה. ואם הודתה שאינו חייב לה שאר

היכן שכתב לה, ומנלן לחדש תנאי בית דין בארוסה?

דיקא נמי שהמשנה התם עוסקת כשכתב לה בפירושו — דקתני התם "גובה את הכל", אי אמרת בשלמא דכתב לה, משום הכי גובה את הכל, היינו גם את התוספת, אלא אי אמרת דלא כתב לה, מאי גובה את הכל? הלא רק מנה או מאתיים הוא דאית לה?

ואלא המקור לתנאי בית דין בכתובת ארוסה הוא, מדרתני רב חייא בר אבין: "אשתו ארוסה שמתה, לא אונן⁽¹³⁹⁾, ואם הוא כהן — לא מיטמא לה⁽¹⁴⁰⁾. וכן היא שמת בעלה, לא אוננת ולא מיטמאה לו. מתה ארוסתו, אינו יורשה. מת הוא — גובה כתובתה". הרי מבואר שיש כתובה לארוסה.

ומקשינן: אכתי אין מכאן ראייה, דלמא דכתב לה, ולכן גובה כתובתה?

וכי תימא, אי איירי מתניתא דרבי חייא רק כשכתב לה, מאי למימרא? פשיטא שחייב לה?!

הא לא קשיא, כיון שהמשנה באה לאפוקי מדברי רבי אלעזר בן עזריה, דאמר שם במשנה — שאלמנה מן האירוסין אין לה כתובה, אפילו אם כתב לה, כיון שלא כתב לה אלא על מנת שהוא כונסה. ולכן חידשה המשנה דלא כדבריו, ואף לארוסה יש כתובה, אך לעולם אפשר לומר דהיינו דוקא

גופייהו ניהוש דלמא מפקא עדי מיתה בהאי כי דינא, וגביא, והדר מפקא את אותם עדים בכי דינא אחרנא, וגביא בשנית?!

אלא ודאי, במקום דלא אפשר כתבינן שובר.

אמר ליה מר קשישא בריה דרב הסדא, לרב אשי: אלמנה מן האירוסין מנלן דאית לה כתובה בתנאי בית דין, אפילו אם לא כתב לה?

אילימא מהא מתניתין ששינונו לעיל (נד' ע"ב) — "נתארמלה או נתגרשה, בין מן האירוסין, בין מן הנשואין גובה את הכל", ומבואר שיש כתובה לארוסה,

התם אינו ראייה, דלמא איירי דכתב לה, אבל אם לא כתב לה אין לה כתובה בתנאי בית דין כמו לנשואה.

וכי תימא אי איירי התם כשכתב לה, מאי למימרא?! הלא פשיטא שחייב לה מה שכתב לה?!

הא לא קשיא, כיון שהמשנה באה לאפוקי מדברי רבי אלעזר בן עזריה, דאמר שם במשנה — שאלמנה מן האירוסין אין לה כתובה, אפילו אם כתב לה, כיון שלא כתב לה אלא על מנת שהוא כונסה. ולכן חידשה המשנה דלא כדבריו, ואף לארוסה יש כתובה, אך לעולם אפשר לומר דהיינו דוקא

באכילת מעשר, ובקדשים קלים אם הוא ישראל.

140. כיון שלא הותר לכהן להטמא אל ל"שאריו", דהיינו אשתו ושבעת הקרובים. אך זו עדיין לאו אשתו היא.

לדברי שמואל, במקום שאין כותבים כתובה, במה תגבה אלמנה מן הנישואין, הרי אין לה גט ולא כתובה.

139. כלומר אין לו דין "אונן", דהיינו שאינו נאסר באכילת קדשים אם הוא כהן. ואינו נאסר

גמרא:

שנינו במשנה, שאם היו בידה שתי כתובות וגט אחד, גובה כתובה אחת.

ומשמע דאי בעיא בהאי גביא, אי בעיא בהאי גביא [אם תרצה תגבה בכתובה זו, ואם תרצה בכתובה האחרת].

ומקשינן: לימא משנה זו תיהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל. [תהא פירכא לדברי רב נחמן שאמר בשם שמואל].

דאמר רב נחמן אמר שמואל: שני שטרות היוצאין בזה אחר זה, ביטל שני את הראשון. ואילו במשנה מבואר שלא התבטלה הכתובה הראשונה, ואם תרצה תחזור ותגבה בה?

ומשנינן: לאו אתמר עלה? וכי לא נאמר כבר על דברי רב נחמן — אמר רב פפא, ומודה רב נחמן דאי אוסיף ביה בשטר השני דיקלא, לתוספת כתביה. ולא התבטל השטר הראשון.

ואם כן הכא נמי במשנתינו מדובר בדאוסוף לה הבעל בכתובה השניה דבר על הראשונה, ולכך לא התבטל שטר הכתובה הראשון, ויכולה לגבות בו אם רצונה בכך.

תנו רבנן: הוציאה גט וכתובה, והביאה עמם עידי מיתה, ובאה לגבות שתי כתובות, האחת עבור נישואיה הראשונים עמו, שמהם גרשה, והשניה — עבור נישואיה השניים עמו שמהם נתאלמנה.

אמר ליה רב נחמן לרב הונא, לרב דאמר — "גט גובה עיקר", ליחוש דלמא מפקא גיטא בהאי בי דינא, ונביא, והדרא מפקא בבי דינא אחרינא, ונביא בשנית?

וכי תימא, דאחר שגבתה בו פעם אחת קרעינן ליה כדי שלא תגבה בו בשנית,

הא ליכא למימר, כיון שאמרה — "בעינא לאנסובי ביה", ואם אקרע את הגט יאמרו שאשת איש אני.

ומשנינן: דקרעינן ליה, וכתבינן אנביה [על קרעי הגט]: "גיטא דנן קרענוהי, לאו משום דגיטא פסול הוא, אלא דלא תיהדר ותיגבי ביה זמנא אחרינא" [גט זה, קרענוהו, לאו משום שהיה פסול, אלא כדי שלא תחזור ותגבה בו בפעם אחרת]. ובשטר זה יכולה להנשא.

מתניתין:

האשה שהיו בידה שני גיטין ושתי כתובות מאותו אדם⁽¹⁴¹⁾, והיה זמן הכתובה הראשונה קודם לזמן הגט הראשון, וזמן הכתובה השניה קודם לזמן הגט השני — גובה שתי כתובות.

ברם, אם היו בידה שתי כתובות, וגט אחד, או כתובה אחת, ושני גיטין, או כתובה אחת, וגט אחד, ועידי מיתה — אינה גובה אלא כתובה אחת, אף על פי שאנו יודעים שנשאה בשנית, כיון שהמגרש את אשתו והחזירה — על מנת כתובה הראשונה מחזירה, עד שיכתוב לה כתובה נוספת בפירוש.

141. כגון — שכתב לה כתובה וגרשה. ושוב החזירה, וכתב לה כתובה אחרת וגרשה.